

Vergaderjaar 2020–2021

35 420

Noodpakket banen en economie

Nr. 363

BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID EN VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 september 2021

Inleiding

Hierbij zenden wij uw Kamer de achtste editie van de brief «monitoring arbeidsmarkt en beroep steun- en herstelpakket». In de zevende editie van deze brief¹ hebben wij toegezegd uw Kamer eind september te informeren over het beroep op de SZW-maatregelen uit het steun- en herstelpakket en over het beeld op de arbeidsmarkt. Met deze brief komen wij tegemoet aan deze toezegging.

Met deze brief informeren wij uw Kamer over verschillende onderwerpen. Deze onderwerpen zijn het beroep op de SZW-maatregelen uit het steun- en herstelpakket, zoals de NOW, de Tozo, de TONK en het aanvullend sociaal pakket. Verder geeft deze brief een actualisatie van de aanpak rondom misbruik en oneigenlijk gebruik. Ten slotte geeft deze brief een beeld van de situatie op de arbeidsmarkt.

Beroep op de SZW-maatregelen uit het steun en herstelpakket

In deze paragraaf gaan we in op het gebruik van de NOW en de Tozo uit het steun- en herstelpakket. Daarna geven we een overzicht van de ontwikkelingen rondom de TONK en het aanvullend sociaal pakket.

Contactbeperkende maatregelen worden steeds meer opgeheven en de economie herstelt zich, daarmee gaan we een nieuwe fase in. Het kabinet heeft daarom op 30 augustus 2021 bekend gemaakt dat het generieke steunpakket niet wordt verlengd per 1 oktober 2021. Op het beleidsterrein van SZW waarover in deze brief wordt gerapporteerd betekent dit dat de NOW, Tozo en TONK dus op die datum eindigen. Dit betekent niet dat alle steun meteen wegvalt, er blijven onzekerheden bestaan voor burgers. In

¹ Kamerstuk 35 420, nr. 278

aanvulling op de reguliere sociale vangnetten ondersteunt het kabinet de overgang naar de nieuwe structurele situatie door in het vierde kwartaal diverse regelingen nog van kracht te laten zijn en aanvullend beleid inzet dat aanpassingen ondersteunt.

Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW)

Op 27 mei jl. heeft het kabinet aangekondigd om de steunpakketten voor banen en economie door te trekken in het derde kwartaal van 2021.² In navolging hierop kondigde het kabinet op 29 juni 2021³ aan het steun- en herstellepakket met enkele wijzigingen door te voeren. Dit resulteerde onder andere in de NOW 4, die op enkele punten verschilt van de NOW 3.

Bij de NOW 4 (jul–sept 2021) geldt een subsidiepercentage van 85% van de loonkosten, gelijk aan de NOW 3.2 en 3.3. Het minimale omzetverlies om in aanmerking te komen voor de NOW 4 blijft 20%. Wel heeft het kabinet besloten om het maximale op te geven omzetverlies te begrenzen op 80%.⁴ Dit betekent dat voor werkgevers die een omzetverlies tussen de 80 en 100% hebben de hoogte van de tegemoetkoming lager is dan bij de vorige regeling, namelijk maximaal 68%⁵ van de loonkosten in plaats van maximaal 85%. Voor werkgevers met een omzetverlies tussen de 20 en 80% verandert er niks ten op zichte van de NOW 3.2 en 3.3.

Tabel 1: voorlopige stand van zaken aanvragen NOW

	Totaal	NOW 1 (mrt–mei)	NOW 2 (jun–sep)	NOW 3.1 (okt–dec)	NOW 3.2 (jan–mrt)	NOW 3.3 (apr–jun)	NOW 4 (jul–sept)
Aanvragen behandeld (x 1.000)	430,1	148,3	65,4	81,7	78,5	46,0	14,5
Toekenningen (x 1.000)	408,7	139,5	63,7	77,9	75,0	44,7	13,8
Afwijzingen (x 1.000)	19,5	8,8	1,7	3,8	3,4	1,4	0,6
Werknemers (x 1.000.000)	7,5 ¹	2,7	1,3	1,3	1,3	0,8	0,2
Totaal voorschotten (€ 1.000.000.000)	20,4	7,9	4,3	2,8	3,3	2,0	0,4
Subsidiebedrag (€ 1.000.000.000)	25,8	9,9	5,4	3,5	4,1	2,5	0,7

¹ Totaalsom van alle tranches en niet van identieke werknemers.

Het aanvraagloket voor voorschotten van de NOW 4 staat open sinds 26 juli en sluit op 30 september. Sindsdien zijn er 15.137 aanvragen ingediend, waarvan er 14.456 zijn verwerkt. Hiervan zijn er tot 8 september⁶ 13.815 toegekend en 641 afgewezen. De voornaamste redenen van afwijzing is dat de werkgever is gestart na 1 februari 2020. Op dit moment is er voor € 356 miljoen aan voorschotten verstrekt voor de NOW 4.

De cijfers met betrekking tot de NOW 3.3 (april–juni 2021) zijn bijgewerkt ten opzichte van de vorige editie van deze brief. Het loket voor de NOW 3.3 is inmiddels gesloten. In totaal zijn er 46.064 aanvragen verwerkt, waarvan er 44.697 zijn toegekend en 1.367 afgewezen. In totaal vertegen-

² Kamerstuk 35 420, nr. 314

³ Kamerstuk 35 420, nr. 348

⁴ Ook als een bedrijf verwacht dat er meer dan 80% omzetverlies geleden gaat worden, of als er daadwerkelijk meer dan 80% omzetverlies geleden is, mag een bedrijf bij de aanvraag van de NOW voor het derde kwartaal maximaal 80% omzetverlies opvoeren.

⁵ 80% omzetverlies x 85% vergoedingspercentage = 68%

⁶ Het UWV publiceert tweewekelijks de NOW cijfers, dit zijn de laatst beschikbare cijfers.

woordigen deze bedrijven ongeveer 844 duizend werkenden. Op dit moment is voor ongeveer € 2,0 miljard aan voorschotten verstrekt voor de NOW 3.3.

De cijfers rondom de aanvragen in het kader van de NOW 1, NOW 2, en NOW 3.2 zijn vrijwel ongewijzigd. Bij de NOW 3.1 zijn wel enkele wijzigingen te zien ten opzichte van de vorige editie van deze brief. Zo is door een beperkte toename in het aantal verwerkte aanvragen ook het aantal toekenningen, afwijzingen, aantal betrokken werknemers, het totale voorschot en de totale subsidie toegenomen.

Uit onderstaande tabel blijkt dat het beeld ten aanzien van de grootte van bedrijven waar de voorschotten terecht komen zeer vergelijkbaar is tussen de verschillende tijdvakken. Het voorschot voor werkgevers met meer dan 250 werknemers ligt iets hoger binnen de NOW 3.3 en de NOW 4. Binnen de NOW 4 ligt het voorschot voor werkgevers met minder dan 10 werknemers hoger dan gemiddeld. Het beeld van de NOW 4 kan nog veranderen, aangezien het loket nog open staat.

De sectoren met het hoogste aantal toekenningen, het hoogste voorschot en de meeste werknemers die onder de regeling vielen waren ongeveer gelijk voor de NOW 3.3 en de NOW 4. Het gaat hierbij vooral om de sectoren «horeca en catering» en «overige commerciële dienstverlening». In de NOW 4 heeft de sector «vervoer en logistiek» het hoogste voorschot en op een na meeste werknemers die onder de regeling vallen.

Tabel 2: Aandeel eerste voorschot NOW

Aantal medewerkers	Totaal	NOW 1 (mrt–mei)	NOW 2 (jun–sep)	NOW 3.1 (okt–dec)	NOW 3.2 (jan–mrt)	NOW 3.3 (apr–jun)	NOW 4 (jul–sept)
Minder dan 10	14,4%	14,0%	13,6%	16,5%	15,3%	13,8%	17,4%
10 tot en met 25	17,4%	16,8%	17,0%	18,2%	18,3%	18,5%	17,8%
26 tot en met 50	14,4%	14,1%	14,6%	14,6%	14,7%	14,6%	13,1%
51 tot en met 150	17,7%	18,1%	18,8%	16,8%	16,5%	16,5%	15,5%
151 tot en met 250	6,2%	6,7%	6,4%	5,6%	5,7%	5,4%	4,7%
Meer dan 250	29,8%	30,3%	29,5%	28,3%	29,5%	31,2%	31,6%

Als losse bijlage bij deze brief wordt een factsheet van het UWV meegezonden⁷. Hierin zijn onder andere cijfers opgenomen over de toekenningen naar arbeidsmarktregio, het gemiddeld opgegeven omzetverlies per sector en de verstrekte voorschotbedragen per sector.

NOW 1 en NOW 2 vaststellingen

Voor zowel de NOW 1 als 2 zijn de vaststellingen van de definitieve subsidie begonnen. Werkgevers kregen een voorschot van 80%, gebaseerd op de eigen inschatting van werkgevers van het omzetverlies en de loonkosten. De definitieve subsidie wordt vastgesteld op basis van het feitelijke omzetverlies en de loonsom in de subsidieperiode. De periode voor het indienen van een vaststellingsaanvraag eindigt voor de NOW 1 op 31 oktober 2021 en voor de NOW 2 op 5 januari 2022. De vaststelling van de NOW 3.1 start volgens planning op 4 oktober 2021 en loopt tot en met 22 februari 2023.

In de tabel hieronder staan de belangrijkste gegevens van de vaststelling van de NOW 1 en NOW 2.

Het is voor werkgevers mogelijk om tot en met 31 oktober 2021 een vaststellingsaanvraag voor de NOW 1 te doen. In de brief van 7 september

⁷ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

jl.⁸ is ingegaan op deze naderende deadline voor het indienen van een vaststellingsaanvraag voor de NOW 1, de maatregelen die zijn genomen om belemmeringen in het proces voor de afgifte van derden- en accountantsverklaringen weg te nemen, en de aanvullende communicatie vanuit SZW en UWV richting werkgevers die hun vaststellingsaanvraag voor de NOW 1 nog moeten indienen.

Tabel 3: voorlopige stand van zaken vaststellingen NOW

	NOW 1 (maart–mei)	NOW 2 (juni–september)
Toekenningen (x 1.000)	139,5	63,7
Subsidiebedrag (€ 1.000.000.000)	9,9	5,4
Vaststellingsaanvragen ingediend (x 1.000)	66,7	14,7
Vaststellingsaanvragen verwerkt (x 1.000)	56,6	12,1
Nabetalingen (x 1.000)	19,8	4,7
Terugvorderingen (x 1.000)	36,8	7,3

Gezien de grote variëteit in bedrijven en in de subsidiebedragen is het niet goed te zeggen of het huidige beeld van de definitieve vaststellingen representatief is. Na het sluiten van het loket kan een definitief beeld gegeven worden over de terugvorderingen en de nabetalingen. Wij zullen uw Kamer hierover later informeren.

Er zijn 56.593 verzoeken tot vaststellingen verwerkt voor de NOW 1 en 12.063 voor de NOW 2. Van ongeveer 52% bedrijven binnen de NOW 1 en 77% binnen de NOW 2 is nog geen vaststellingsverzoek binnen. De werkgevers die nu een definitieve subsidievaststelling hebben ontvangen, hebben in de subsidieperiode van NOW 1 (maart–mei 2020) in totaal een voorschotbedrag van € 2,0 miljard ontvangen. De vastgestelde definitieve subsidie is in totaal ongeveer € 1,4 miljard. Voor de NOW 2 zijn de al verwerkte vaststellingen goed voor een voorschot van € 431 miljoen. De definitieve subsidie is voor deze werkgevers vastgesteld op € 202,0 miljoen.

Van de verwerkte vaststelling van de NOW 1 is 35% een nabetaling en 65% een terugvordering. Voor NOW 2 is 39% een nabetaling en 61% een terugvordering. Dit is een vergelijkbaar beeld met de vorige monitoringsbrief. Voor NOW 1 waren er voor € 168,9 miljoen nabetalingen en voor NOW 2 was dit € 33,9 miljoen. Op grond van de vaststellingen moeten er 36.838 NOW-subsidies (gedeeltelijk) worden terugbetaald voor de NOW 1 en 7.324 voor de NOW 2. Dit voor een totaalbedrag van € 853,0 miljoen voor de NOW 1 en € 263,0 miljoen voor de NOW 2.

Bij ongeveer 80% van de terugvorderingen van de NOW 1 en NOW 2 wordt het terugvorderingsbedrag voor het grootste gedeelte⁹ bepaald doordat het omzetverlies lager is dan door de werkgever werd ingeschat. Dit is een vergelijkbaar beeld als in de vorige monitoringsbrief. Een groot gedeelte van deze werkgevers had een omzetverlies van minder dan 20%, en heeft daardoor geen recht meer op NOW 1. Voor NOW 1 moest hierdoor tot nu toe 67% (€ 570 miljoen) van het totale terugvorderingsbedrag worden terugbetaald. Voor NOW 2 was dit 88% (€ 233 miljoen) van het totale terugvorderingsbedrag.

⁸ Kamerstuk 35 420, nr. 357

⁹ Dit betekent niet dat omzetzijdeling alleen bij 80% van de terugvorderingen een rol speelt. Dit percentage laat zien dat bij 80% van de terugvorderingen de omzetzijdeling de meeste invloed had op de hoogte van het terugvorderingsbedrag.

Voor ongeveer 20% van de terugvorderingen van de NOW 1 en NOW 2 wordt het terugvorderingsbedrag voor het grootste gedeelte¹⁰ door de loonsomdaling bepaald.

In de tabel hieronder staan enkele gegevens over de terugvorderingen en bezwaren samengevat (peilmoment 8 september). Van de vaststellingen die voor juli 2021 zijn afgehandeld, blijkt dat ruim 70%¹¹ van de werkgevers die een terugvordering hebben ontvangen, ervoor hebben gekozen om het bedrag direct terug te betalen. Met nagenoeg alle overige werkgevers zijn er betalingsregelingen afgesproken.

Tabel 4: terugvorderingen en bezwaren NOW

	NOW 1 (maart–mei)	NOW 2 (juni–september)
Terugvorderingen totaal (x 1.000)	36,8	7,3
Reeds betaald (x 1.000)	19,9	4,7
Betalingsregelingen (x 1.000)	9,8	1,4
Bezwaren ingediend (x 1.000)	3,0	0,3
Bezwaren afgehandeld (x 1.000)	2,6	0,25
– Waarvan gegrond	34%	27%
– Waarvan ongegrond	41%	53%
– Waarvan ingetrokken	18%	16%
– Waarvan niet ontvankelijk verklaard	7%	4%

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)

De Tozo 5 loopt van 1 juli 2021 tot en met 30 september 2021. In de eerste maand (juli 2021) zijn naar schatting 40.000 aanvragen ingediend bij gemeenten. Meer dan 95% betreft aanvragen voor een uitkering levensonderhoud. De overige leningen zijn voor bedrijfskapitaal.

Tabel 5: Schatting totaal aantal aanvragen Tozo

	Tozo 1 (mrt–mei)	Tozo 2 (juni–sept)	Tozo 3 (okt–maart)	Tozo 4 (april – juni)	Tozo 5 (juli)
Aantal aanvragen	374.000	119.000	166.000	77.000	40.000
waarvan inkomensondersteuning ¹	± 90%	± 90%	± 90%	± 95%	± 95%

¹ Het aandeel inkomensondersteuning in het totaal aantal aanvragen varieert per gemeente en verschilt enigszins tussen de verschillende Tozo regelingen. De basisgegevens voor de snelle monitoring zijn niet voldoende gedetailleerd om deze verschillen nauwkeurig weer te geven.

Bovenstaande tabel geeft het geschatte aantal aanvragen voor voorgaande Tozo regelingen weer.¹² Het hoogste aantal aanvragen werd gedaan voor de Tozo 1. Sinds de Tozo 2, waarin de partnerinkomenstoets werd toegevoegd, ligt het aantal aanvragen lager. Tijdens de looptijd van de Tozo 4 zijn in totaal ongeveer 77.000 aanvragen gedaan. Vanaf de Tozo 4 zien we ook een verschuiving in de verhouding tussen aanvragen voor een uitkering levensonderhoud en aanvragen voor bedrijfskrediet. Het aandeel inkomensondersteuning neemt toe van ongeveer 90% naar meer

¹⁰ Dit betekent niet dat loonsomdaling alleen bij 20% van de terugvorderingen een rol speelt. Dit percentage laat zien dat bij 20% van de terugvorderingen de loonsomdaling de meeste invloed had op de hoogte van het terugvorderingsbedrag.

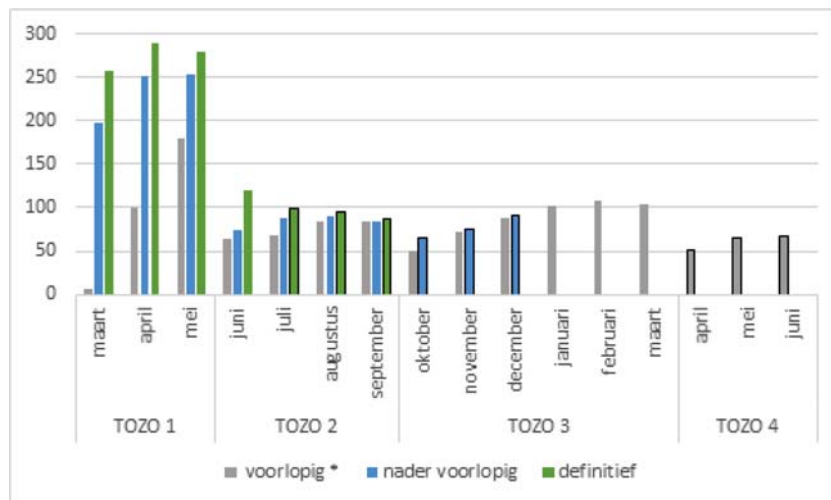
¹¹ Volgens de cijfers in de tabel komt dit percentage lager uit, namelijk 55%. De cijfers in de tabel, inclusief de afgehandelde vaststellingen, zijn echter van 8 september jl. Het bevat dus ook relatief recente vaststellingen, waar de betalingstermijn nog niet is verlopen. Er kan dus nog niet met zekerheid worden gezegd hoeveel ondernemers ervoor kiezen om het gehele bedrag direct terug te betalen of een betalingsregeling zullen treffen.

¹² Eerder hebben wij uw Kamer geïnformeerd over de snelle monitoring (gestratificeerde schatting) die vanuit SZW is opgezet om een indicatie te geven van het beroep op de Tozo. Zie Kamerstuk 35 420, nr. 11.

dan 95%. Dit hangt samen met de uiteenlopende aard van de twee Tozo-instrumenten en de voorwaarden die eraan gesteld worden. De uitkering levensonderhoud kan, afhankelijk van de eigen en partner inkomsten, voor iedere Tozo-periode opnieuw aangevraagd worden, waar een bedrijfskrediet van maximaal € 10.157, veelal een eenmalige aanvraag betreft, waardoor er inmiddels in mindere mate een beroep op wordt gedaan.

Naast de schatting van het aantal aanvragen die wij zelf monitoren, publiceert het CBS over de maandelijks verstrekte uitkeringen Tozo¹³. Recent verschenen de definitieve gegevens over het derde kwartaal 2020¹⁴. Ten behoeve van een snel inzicht publiceert het CBS ook periodiek actuelere voorlopige en nader voorlopige cijfers. Sinds de vorige monitoringsbrief verschenen voorlopige cijfers over de maanden april¹⁵, mei¹⁶ en juni¹⁷, en nader voorlopige cijfers over het vierde kwartaal van 2020 (oktober, november, december)¹⁸. Onderstaande grafiek geeft een overzicht van op dit moment beschikbare cijfers over verstrekte uitkeringen levensonderhoud.

Figuur 1: CBS-registratiecijfers uitkeringen levensonderhoud (Tozo en Bbz) (x 1.000)

Toelichting: Nieuwe cijfers ten opzichte van vorige monitoringsbrief zwart omlijnd.

De grafiek maakt duidelijk dat het beroep op de Tozo hoger is dan de eerste indicaties die volgen uit (nadere) voorlopige cijfers. Dit verschil wordt veroorzaakt door administratieve vertraging bij gemeenten in de verwerking van aanvragen en aanlevering van gegevens aan het CBS. Bij de start van Tozo 1 speelde dit in hoge mate, maar ook in de latere maanden zien we aanzienlijke verschillen, met name in de startmaand van de verschillende Tozo regelingen. Het signaleren en duiden van trends op basis van voorlopige gegevens is door deze vertekening met grote onzekerheid omgeven. Vanuit dit oogpunt stopt de publicatie van de voorlopige tabellen. In het vervolg geven de nadere voorlopige gegevens, waarin correcties op de voorlopige cijfers zijn uitgevoerd en drie maanden

¹³ Deze CBS-cijfers over verstrekte uitkeringen kunnen niet zonder meer vergeleken worden met de geschatte aantallen aanvragen uit de snelle monitoring. Naast de nodige verwerkingstijd, worden er ook aanvragen afgewezen of teruggetrokken. Ook geldt dat een aanvraag op meerdere maanden uitkering betrekking kan hebben. In de CBS-cijfers komt deze uitkering iedere maand terug.

¹⁴ Tabellen Tozo definitief, juli t/m september 2020 (cbs.nl)

¹⁵ Tabellen Tozo voorlopig april 2021 (cbs.nl)

¹⁶ Tabellen Tozo voorlopig mei 2021 (cbs.nl)

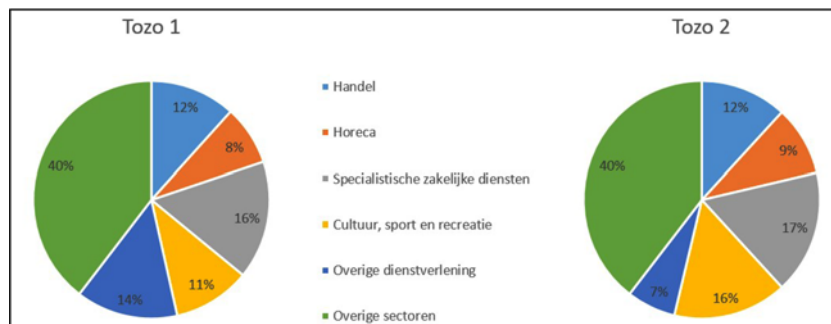
¹⁷ Tabellen Tozo voorlopig juni 2021 (cbs.nl)

¹⁸ Tabellen Tozo nader voorlopig, Q4 2020 (cbs.nl)

administratief vertraagde informatie is verwerkt, het meest actuele inzicht in het aantal verstrekte uitkeringen levensonderhoud en bedrijfskredieten.

Het CBS geeft in de definitieve tabellen ook het aantal Tozo verstrekkingen per gemeente en sector weer. Hierin zien we het beeld uit de snelle monitoring terug dat er een relatief groter beroep op de Tozo wordt gedaan in de G4 en andere grote steden dan in middelgrote en kleine gemeenten. Ondernemers die een beroep deden op de Tozo zijn vooral actief in de sectoren specialistische dienstverlening, cultuur, sport en recreatie, handel, horeca en overige dienstverlening. Uit Figuur 2 blijkt dat zowel onder de Tozo 1 als de Tozo 2 gemiddeld 60% van de verstrekte uitkeringen naar ondernemers in die sectoren ging. In de Tozo 2 nam het relatieve aandeel van de cultuur, sport en recreatiesector toe terwijl dit voor overige dienstverlening afnam.

Figuur 2: Bedrijven van personen met Tozo levensonderhoud naar sector, gemiddeld per Tozo regeling

Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)

De TONK is bedoeld voor huishoudens die door een inkomensterugval vanwege de Coronacrisis de noodzakelijke (woon)kosten niet meer kunnen betalen. De TONK wordt, net als de Tozo en de NOW per 1 oktober landelijk niet verlengd. De reguliere instrumenten van bijstand en bijzondere bijstand blijven bestaan om huishoudens te ondersteunen. Daarnaast bieden gemeenten voor inwoners met geldzorgen lokale voorzieningen om armoede en schulden tegen te gaan.

In de voortgangsbrief TONK van 2 juli 2021 (Kamerstuk 29 544, nr. 1070) is vermeld hoe invulling is gegeven aan de TONK en welke inspanningen samen met gemeenten zijn gedaan om de TONK zoveel mogelijk aan te laten sluiten op de lokale behoefte en tegemoet te komen aan de wens om de TONK ruimhartig in te zetten. Veel gemeenten hebben de regeling daarom tussentijds aangepast en verruimd zoals ook naar voren kwam uit de TONK-monitor die Divosa heeft uitgevoerd.¹⁹

Om gemeenten de ruimte te geven om de TONK uit te voeren, is € 260 miljoen beschikbaar gesteld. De middelen worden in twee tranches verdeeld via de maatstaven van het subcluster minimabeleid van het cluster Inkomen en Participatie. De eerste tranche van € 65 miljoen is eerder dit jaar via het Gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld. De tweede tranche van € 195 miljoen zal in de septembercirculaire van het Gemeentefonds worden opgenomen.

Gemeenten hoeven zich, conform de systematiek van het gemeentefonds, niet afzonderlijk te verantwoorden over de uitgaven aan TONK. Via het CBS worden de totale uitgaven bijzondere bijstand en daarbinnen aan

¹⁹ Kamerstuk 29 544, nr. 1070

woonkosten in beeld gebracht. Naar verwachting zullen de meeste gemeenten hun uitgaven aan TONK daaronder registreren. Daarnaast wordt nog met Divosa gesproken of er via een vervolg op de enquête of op andere wijze nog nader inzicht kan komen op de inzet op TONK.

Aanvullend sociaal pakket

Het vorig jaar gepresenteerde aanvullend sociaal pakket is erop gericht om mensen die als gevolg van de coronacrisis in onzekerheid verkeren nieuw perspectief te bieden. Mensen die dit nodig hebben kunnen aanspraak maken op passende ondersteuning bij het zoeken naar nieuw werk of inkomen.

Het pakket bestaat uit vier bouwstenen. Hieronder is, voor zover beschikbaar²⁰, per bouwsteen een korte toelichting gegeven over de voortgang van de verschillende maatregelen binnen de bouwstenen van het aanvullend sociaal pakket.

Bouwsteen 1: Intensieve ondersteuning en begeleiding naar nieuw werk

De intensiveringen van het re-integratiebudget ter ondersteuning van de dienstverlening door gemeenten worden overgemaakt aan het gemeentefonds. Voor 2021 gaat het in totaal om € 140 miljoen en voor 2022 gaat het in totaal om € 60 miljoen. De middelen voor 2022 zullen bij de aankomende septembercirculaire aan de budgetten worden toegevoegd.

Voor werkgeversdienstverlening bij UWV is € 11 miljoen gereserveerd. Tot en met juni 2021 (week 26) zijn 9.624 vacatures vervuld, wat neerkomt op 48% van de verwachte 20.000 vacaturevervullingen. Waar het gaat om het werkgeversnetwerk onderhoudt het UWV in de eerste zes maanden van 2021 met 21.100 werkgevers een relatie, wat goed is voor 72% van het verwachte totaal van 29.250 werkgevers dit jaar.

Regionale mobiliteitsteams kunnen mensen die als gevolg van de coronacrisis hun baan zijn verloren of met werkloosheid worden bedreigd een aanbod doen voor aanvullende dienstverlening. Dit aanbod kan bestaan uit aanvullende crisisdienstverlening, instrumenten voor werkfitbehoud via de impuls banenafspraken, en scholing via praktijkleren in het mbo. Met het verlenen van de passende dienstverlening en de monitoring en evaluatie hieromtrent, wordt momenteel uitvoering gegeven aan de gewijzigde motie van het lid Gijs van Dijk²¹ en de motie van het lid Tielen²².

De infrastructuur van de regionale mobiliteitsteams is nagenoeg volledig opgezet. Medio augustus hebben de partijen in de 30 van de 35 arbeidsmarktregio's een regionaal mobiliteitsteam opgericht. De verwachting is dat alle teams operationeel zijn in september 2021.

De vraag naar dienstverlening van de regionale mobiliteitsteams valt tot nu toe nog mee, mede vanwege de steunmaatregelen en de huidige economische situatie. Medio augustus hebben de gemeenten, UWV en

²⁰ Voor diverse maatregelen uit het aanvullend sociaal pakket is op dit moment geen inzicht in het gebruik, bijvoorbeeld omdat de uitvoering decentraal bij gemeenten is belegd en verantwoording op het niveau van gemeenten plaatsvindt. Veelal wordt via diverse overlegstructuren wel (kwalitatief) informatie verkregen over de voortgang en inzet van maatregelen. Daarnaast is vaak een monitor en/of evaluatie voorzien die later wordt opgemaakt. Hierover zal uw Kamer voor die maatregelen later worden geïnformeerd.

²¹ Kamerstuk 35 570 XV, nr. 79. Bij de uitvoering van deze motie wordt «werkgarantie» uitgelegd als de passende dienstverlening zoals uitgelegd in deze monitoringsbrief.

²² Kamerstuk 29 544, nr. 1056

sociale partners circa € 3.5 miljoen van het budget benut. Deze uitgaven zijn met name op conto van personele en bedrijfsvoeringskosten van de regionale mobiliteitsteams. Aangezien de regionale mobiliteitsteams zich in de opstartfase bevinden is de totale financiële uitputting tot nu toe nog beperkt. De verwachting is dat de meeste dienstverlening na afloop van de steunpakketten op gang zal komen. Door een wijziging in de regeling is ook een obstakel in het kader van de inkoop weggenomen, waardoor de aanspraak op het budget van de aanvullende dienstverlening naar verwachting zal toenemen. UWV heeft als kassier inmiddels de eerste beschikkingen van de begrotingen en declaraties ontvangen en de respectievelijke uitkeringen gedaan.

Voor deze aanpak is Ton Heerts als bestuurlijk verbinder aangesteld. De bestuurlijk verbinder verbindt en enthousiasmeert de partijen in de arbeidsmarktregio's op zowel regionaal als landelijk niveau en haalt knelpunten uit de praktijk op. Op basis van verkennende gesprekken met de landelijke partners heeft de bestuurlijk verbinder zijn eerste waarnemingen kenbaar gemaakt middels een notitie. Zijn waarnemingen worden in het verdere traject meegenomen. De notitie is als bijlage toegevoegd.

Omdat deze gezamenlijke aanpak nieuw is, zal deze uitvoering gemonitord en geëvalueerd worden. De monitor bestaat uit een dashboard, dat tweemaandelijks geüpdatet zal worden en op landelijk en regionaal niveau inzicht biedt in o.a. wie er gebruikmaken van de aanvullende crisisdienstverlening, de stand en stromen in het regionale mobiliteitsteam, en de inzet en kosten van interventies. De tijdelijke impuls banenafspraken en praktijkleren in het mbo komen eveneens in deze monitor aan bod. Momenteel vindt de pilot van de monitor plaats met vijf regio's, waarvan de eerste inzichten medio september bekend zullen zijn. Vervolgens zal de monitor over alle regio's uitgerold worden en zullen de eerste resultaten voor het eind van het jaar inzichtelijk gemaakt worden. De resultaten delen we met uw Kamer.

Om werkende weg te bezien wat nodig is om de gezamenlijke aanpak van de regionale mobiliteitsteams tot een succes te maken, is er gekozen voor een lerende evaluatie in lijn met de motie Tielen²³. Deze lerende evaluatie gaat in september van start, en richt zich op de vraag of de gezamenlijke aanpak werkt, wat er precies werkt en waarom dit werkt. Uw Kamer wordt regelmatig over resultaten van de evaluatie geïnformeerd.

Het UWV biedt WW-gerechtigden daarnaast tijdelijk extra scholingsmogelijkheden aan richting een krapteberoep of scholingsmogelijkheden in combinatie met een baangarantie of -intentie. Het aantal aanvragen tot en met week 34 is 3.984. Deze aanvragen vertegenwoordigen een aangegane verplichting van ongeveer € 12 miljoen en daarmee is 47% van het beschikbare budget 2021 uitgeput. De gemiddelde kosten per opleiding zijn € 3.058.

Vanaf 1 januari wordt er daarnaast door gemeenten en/of samenwerkende partijen in de regio's hulp bij heroriëntatie geboden aan zelfstandig ondernemers. Omdat de uitvoering en verantwoording decentraal is belegd zijn er geen precieze cijfers beschikbaar over het gebruik van de hulp. Het beeld bij gemeenten is dat ondernemers in de eerste helft van 2021 vooral behoefte hadden aan klankbordgesprekken. Een beperkt aantal ondernemers is doorverwezen naar aanvullende dienstverlening. Dit waren met name coachingsgesprekken of andere maatwerktrajecten. Door de invoering van de aanvullende informatieplicht bij de aanvraag van Tozo-5 hebben gemeenten een beter beeld gekregen van de onder-

²³ In lijn met verzoek motie van het lid Tielen (Kamerstuk 29 544, nr. 1056)

steuningsbehoefte van ondernemers. De eerste indruk hieruit is dat ondernemers met name ondersteuning zoeken bij het voortzetten van hun onderneming en regelingen die hierbij behulpzaam kunnen zijn.

De verwachting is dat de Sociale Werkbedrijven ook in 2021 omzetverlies lijden als gevolg van de coronamaatregelen. Het kabinet heeft daarom € 35 miljoen beschikbaar gesteld voor de periode 1 januari tot 1 juli 2021. Deze middelen zullen bij de aankomende decembercirculaire worden overgemaakt. Tevens is er € 10 miljoen gereserveerd voor een eventuele aanvullende tegemoetkoming voor de periode 1 juli tot 1 oktober 2021.

Bouwsteen 2: Scholing en ontwikkeling voor behoud van werk

In het aanvullend sociaal pakket zijn middelen beschikbaar gesteld voor heroriëntatie en het aanpassen en/of uitbreiden van competenties. Hiermee worden mensen ondersteund richting een nieuwe toekomst.

Met de subsidieregeling «NL leert door met inzet van ontwikkeladvies» is het mogelijk gemaakt voor werkenden, werkzoekenden en zelfstandigen om kosteloos een ontwikkeladviestraject te volgen bij een loopbaanadviseur. Met de regeling zijn in totaal circa 70.000 gratis ontwikkeladviestrajecten beschikbaar gesteld. Op dit moment is er voor ruim 60.000 afgeronde trajecten subsidie aangevraagd, wat neerkomt op ongeveer € 42 miljoen. Tot nu toe is er voor ongeveer 58.000 trajecten subsidie toegekend en uitbetaald; het gaat om bijna € 40 miljoen subsidie die reeds is uitbetaald. Het is voor loopbaanadviseurs nog mogelijk om tot 30 september 2021 subsidie aan te vragen voor de door hun gegeven en afgeronde ontwikkeladviestrajecten. Aangezien een groot gedeelte van de beschikbare middelen al is toegekend, is de verwachting dat de volledige afwikkeling van deze regeling, dat wil zeggen afhandeling en betaling van alle aanvragen, nog dit jaar wordt afgerond.

De subsidieregeling «NL leert door met inzet van scholing» zorgt voor een kosteloos aanbod van scholingsactiviteiten via opleiders(collectieven) en samenwerkingsverbanden. Hiervoor was in 2020 € 34 miljoen beschikbaar, verdeeld over twee aanvraagperiodes. Het eerste aanvraag-tijdvak stond open voor opleiders/opleiderscollectieven (categorie A en B), waarvan er uiteindelijk 14 aanvragen zijn toegekend. Het tweede aanvraag-tijdvak stond open voor samenwerkingsverbanden (categorie C) en 11 aanvragen zijn toegekend. Op 10 juli 2021 is de regeling inhoudelijk gewijzigd, waaronder de invoering van een derde aanvraag-tijdvak van € 30 miljoen.²⁴ Het derde aanvraag-tijdvak is op woensdag 8 september gesloten, waarbij er in totaal 234 aanvragen zijn ingediend voor alle categorieën. Op dit moment wordt gekeken of deze aanvragen allemaal volledig zijn. Binnen de regeling is ruimte voor maar 20–30 aanvragen, waardoor het budget van € 30 miljoen volledig zal worden benut. De toewijzing van de subsidie zal via loting verlopen. De scholing zal vervolgens in december beschikbaar worden via de opleiders of hoewerknederland.nl.

De (financiële) uitputting van de regeling wordt via een aparte monitor bijgehouden en de eerste tussentijdse rapportage van de monitor is op 16 augustus jl. naar uw Kamer verzonden.²⁵ Op dit moment heeft iets meer dan een derde van de deelnemers een scholingstraject afgerond. Veel van de scholingsactiviteiten zijn pas in de loop van 2021 opgestart,

²⁴ Tijdelijke subsidieregeling NL leert door met inzet van scholing. Regeling van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 31 augustus 2020, nr. 2020-0000108203, tot verstrekking van subsidies aan opleiders voor het geven van scholing.

²⁵ Kamerstuk 30 012, nr. 140

waardoor veel scholingstrajecten nu nog lopen. De verwachting is dat in het tweede helft van het jaar meer activiteiten afgerond zullen worden.

We zien dat er dankzij de middelen die beschikbaar zijn gesteld met de regeling «NL leert door met inzet van scholing» verschillende mooie initiatieven zijn opgebloeid, waarbij in de regio en tussen opleidingsinstellingen wordt samengewerkt om mensen te scholen bijvoorbeeld richting sectoren waar op dit moment door de crisis veel vraag naar werk is.

Voorbeeld: Het Noorden leert door (HNLD)

Het samenwerkingsverband van HNLD biedt scholingsactiviteiten aan die gericht zijn op een breed aanbod in de sectoren Zorg en Welzijn, techniek en ICT, talen, zakelijke dienstverlening en ondernemerschap. Het samenwerkingsverband bestaat uit VNO-NCW/MKB Noord en de vijf ROC's uit Noord-Nederland: Alfa College, Drenthe College, Noorderpoort, ROC Friese Poort en het Friesland College. De scholingsactiviteiten vinden vaak via een hybride vorm plaats, dus niet alleen digitaal maar vrijwel altijd met een fysieke component, zoals praktijkopdrachten. Er is sprake van een laagdrempelig aanbod die gebaseerd is op de vraag uit de regio en waar deelnemers die nu al bijvoorbeeld werkzaam zijn in de zorg in staat zijn om hun vaardigheden up-to-date te houden. De trajecten spreken een groot publiek aan met deelnemers uit heel Nederland. Van deze deelnemers is ongeveer zestig procent werkende en veertig procent is werkzoekende of heeft belangstelling voor een ander werkveld.

Bijna 750 deelnemers hebben zich ingeschreven voor een traject en inmiddels hebben ruim 500 deelnemers een traject afgerond met een certificaat. Voor de trajecten geldt een intake waardoor de verwachting is dat ruim 90–95% van de ingeschreven deelnemers het traject eind 2021 zullen afronden.

Met de regeling «NL leert door met inzet van sectoraal maatwerk» konden samenwerkingsverbanden een subsidieaanvraag indienen voor doelgerichte ondersteuning, begeleiding en scholing voor ten minste 35.000 werkenden. In totaal zijn er 35 aanvragen ingediend, waarvan er 30 aanvragen zijn toegekend. Na afronding van het aanvraagproces is duidelijk geworden dat van de beschikbare € 70 miljoen nog ongeveer € 2,7 miljoen beschikbaar is. Vanuit de aanvragers is al eerder het verzoek gekomen om de doelgroep van de regeling te verbreden naar werkzoekenden. Om dit te bewerkstelligen is het nodig dat de regeling wordt aangepast.

De effectiviteit van het gehele pakket «NL leert door» wordt via een evaluatie onderzocht. Dit pakket bestaat uit de drie hiervoor beschreven subsidieregelingen. In de evaluatie wordt onder meer gekeken naar de invloed van de coronacrisis op de arbeidsmarktpositie en -perspectieven van deelnemers, in hoeverre de gesubsidieerde activiteiten hebben bijgedragen aan het verbeteren van de arbeidsmarktpositie, of er veranderingen optreden in de houding, kennis, zelfvertrouwen en inzetbaarheid van de deelnemers en wat de ervaringen zijn met het online karakter van de regeling.

De evaluatie heeft een looptijd van bijna twee jaar in verband met de looptijd van de regelingen. In de eerste helft en tweede helft van 2022 zullen deelrapportages worden opgeleverd waarbij vooral ingaan zal worden op de subsidieregeling «NL leert door met inzet van ontwikkeladvies» en de regeling «met inzet van scholing». Het definitieve rapport zal in het tweede kwartaal van 2023 volgen waarbij ook de regeling met

inzet van sectoraal maatwerk wordt meegenomen. De rapportages zullen met uw Kamer gedeeld worden.

Bouwsteen 3: Bestrijding van jeugdwerkloosheid

Met de Aanpak Jeugdwerkloosheid zetten gemeenten, scholen en andere partners zich in om jongeren te ondersteunen naar vervolgonderwijs of werk. Met de middelen uit het aanvullend sociaal pakket en het Nationaal Programma Onderwijs is de Aanpak Jeugdwerkloosheid verlengd tot en met 2022. De wijze waarop de financiële middelen zijn verstrekt bepaalt in hoeverre inzicht bestaat over de inzet ervan, zoals toegelicht in de monitoringsbrief van 31 mei. In aanvulling hierop zullen de Ministeries van SZW en OCW nog voorzien in een onderzoek naar de uitvoering. Daarnaast zal inzicht worden verkregen in de uitvoeringspraktijk door de ondersteuning die geboden zal worden aan partijen in de regio door de Ministeries van SZW en OCW, en de landelijke partners.

Op 6 juli jl. is de landelijke Werkagenda Aanpak Jeugdwerkloosheid ondertekend door de Ministers van SZW en OCW, en partijen uit het onderwijs- en arbeidsmarktveld. De Werkagenda is als bijlage aan deze brief toegevoegd²⁶. De partijen zetten in de Werkagenda een stip op de horizon waar zij met elkaar naartoe willen om jongeren perspectief te bieden op vervolgonderwijs of werk, en formuleren daarbij concrete acties om met de ambities aan de slag te gaan. De Werkagenda vormt een leidraad om met elkaar en in de regio het gesprek aan te gaan. Bij de uitvoering kunnen decentrale partners rekenen op ondersteuning door de landelijke koepelorganisaties en de betrokken ministeries. In de Werkagenda erkennen de betrokken partijen ook dat de ondersteuning aan jongeren in een kwetsbare positie een structurele uitdaging is. Besluitvorming over de structurele implementatie in wet- en regelgeving en beleid met bijbehorende financiering van deze aanpak en van andere maatregelen uit het Interdepartementale Beleidsonderzoek «Jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt» is echter aan een volgend kabinet.

Bouwsteen 4: Aanpak van armoede en schulden

Gemeenten hebben via het gemeentefonds extra middelen ontvangen voor het gemeentelijk schuldenbeleid en de bijzondere bijstand. De VNG geeft aan dat gemeenten de middelen vooral inzetten op het in beeld krijgen en bereiken van mensen met geldproblemen. De monitor schuldhelpverlening in coronatijd laat zien dat het aantal financiële hulpvragen dat gemeenten in het voorjaar van 2021 kregen licht is gestegen t.o.v. het voorjaar van 2020.

Daarnaast is ook de armoede- en schuldenaanpak geïntensiveerd. In het kader hiervan is subsidie verstrekt aan zo'n 15 projecten die gericht zijn op het vroegtijdig in beeld krijgen en snel en adequaat hulp bieden van kwetsbare groepen die als gevolg van de coronacrisis financieel (harder) worden geraakt.²⁷ Deze aanpak wordt gemonitord en geëvalueerd door Regioplan. Eind 2021 zullen eerste tussenresultaten beschikbaar komen en de eindresultaten worden begin 2023 verwacht.

²⁶ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

²⁷ De brochure «Overzicht Projecten: Versnelling en Intensiveringsaanpak armoede en schulden als gevolg van de coronacrisis» bevat meer informatie over enkele projecten. Deze brochure is te vinden op de website van de campagne «Kom uit je schuld» (<https://www.komuitjeschuld.nl>)

Uw Kamer is onlangs separaat geïnformeerd over de inrichting van het Waarborgfonds en de voortgang van de pilots voor brede toegankelijkheid van het Waarborgfonds.²⁸

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In eerdere edities van de monitoringsbrief hebben wij uw Kamer geïnformeerd over de aanpak van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) omtrent de NOW en de Tozo. In deze brief gaan wij verder op de ontwikkelingen in.

Voor het maatschappelijk draagvlak van de sociale zekerheid is het van belang om misbruik en oneigenlijk gebruik te bestrijden en te voorkomen. De noodregelingen zijn onder enorme druk tot stand gekomen, mogelijk zijn zaken over het hoofd gezien. Dit zou onvoorziene consequenties kunnen hebben. Het is realistisch te verwachten dat er nog onvolkomenheden in de aanpakken zullen zijn, waarbij meer restricties op misbruik en oneigenlijk gebruik worden aanvaard dan bij reguliere omstandigheden gebruikelijk zou zijn. Incidenten zijn niet volledig te voorkomen maar wij willen de gevolgen daarvan zoveel mogelijk beperken.

NOW

Misbruik van de NOW-regeling wordt zoveel mogelijk beperkt door verschillende beheersmaatregelen. Dit gebeurt onder andere door voorwaarden te stellen in de regeling, door maatregelen en controles in het primaire proces en door te handhaven wanneer misbruik wordt geconstateerd.²⁹ Dit is ook vermeld in eerdere edities van deze brief. Daarnaast worden er risicoanalyses uitgevoerd en worden ontvangen signalen nader geanalyseerd. De grootste risico's betreffen mogelijke manipulatie van de omzet en mogelijke manipulatie van de loonsom.

UWV heeft tot 1 juli 2021 ruim 2.000 signalen ontvangen van mogelijke overtreding van de NOW-regels. Deze signalen betroffen meer dan 1.600 werkgevers. Van deze signalen is een deel gedeeld met o.a. de Inspectie SZW en met de Belastingdienst.³⁰ De meeste signalen die UWV in de eerste helft van 2021 ontving betroffen mogelijke manipulatie van de omzet en mogelijke manipulatie van de loonsom (samen goed voor bijna 80% van alle signalen). Daarnaast ontvangt UWV o.a. meldingen van identiteitsfraude. Tot dit moment zijn er op grond van nadere controle bij UWV handhaving 38 aanvragen tijdens de voorschotfase afgewezen³¹ en

²⁸ Kamerstuk 24 515, nr. 610

²⁹ Wanneer wordt geconstateerd dat de loon- of omzetaangifte onjuist is, wordt de werkgever in beginsel verzocht om deze te corrigeren. Indien sprake is van een vermoeden van misbruik en oneigenlijk gebruik of als er niet aan de subsidievoorwaarden wordt voldaan, heeft UWV de mogelijkheid om een aanvraag af te wijzen, de voorschotbetaling te weigeren, te wijzigen, in te trekken of op te schorten. Na de vaststelling heeft UWV de mogelijkheid onverschuldigde subsidie terug te vorderen. Indien de uitkomsten van een bepaalde controle daar aanleiding toe geven, kan een subsidieaanvraag op nihil worden vastgesteld. De Inspectie SZW is als Bijzondere opsporingsdienst (BOD) belast met de opsporing van strafbare feiten in het SZW-domein. Opsporingsonderzoeken naar fraude met stimuleringsmaatregelen zoals NOW en Tozo worden uitgevoerd onder gezag van het Openbaar Ministerie.

³⁰ Zoals in de Kamerbrief van 13 oktober 2020 is aangegeven, worden interne en externe signalen bij de belastingdienst sinds juli 2020 niet verwerkt totdat er een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB) is vastgesteld en de passende beheersmaatregelen zijn geïmplementeerd. Zoals in de Kamerbrief van 27 januari 2021 (Kamerstuk 35 420, nr. 213) is gemeld loopt dit traject nog.

³¹ Naast deze afgewezen aanvragen worden er nog veel meer aanvragen afgewezen wanneer de werkgever simpelweg niet voldoet aan de voorwaarden van de regeling. Deze 38 betreffen alleen aanvragen welke zijn afgewezen op basis van de nadere controle van directie Handhaving bij UWV.

is de subsidie in 26 gevallen (tijdelijk) stopgezet. De Inspectie heeft tot 1 juli 2021 van verschillende partijen ruim 1.000 signalen³² ontvangen van mogelijke strafbare feiten in relatie tot de stimuleringsmaatregelen, zoals NOW en Tozo. Ruim 400 van deze signalen waren afkomstig van de Financial Intelligence Unit. Tot medio 2021 zijn in totaal 40 strafrechtelijke onderzoeken opgestart, en zijn ruim 30 zogenaamde Knock-and-talk³³ gesprekken gevoerd. Van een deel van de opsporingsonderzoeken is het dossier ingeleverd bij het Openbaar Ministerie om hierop een vervolgingsbeslissing te nemen. In een ander deel van de onderzoeken is geconstateerd dat er geen sprake was van een strafbaar feit of dat er onvoldoende bewijs aangevoerd kon worden om tot vervolging over te gaan. In een aantal gevallen is waarschuwend opgetreden en is het UWV geïnformeerd.

Sinds de start van het indienen van de vaststellingsaanvragen NOW 1 (oktober 2020) en NOW 2 (maart 2021) zijn ongeveer 81.400 vaststellingsaanvragen ingediend.³⁴ UVB heeft door middel van risicoanalyse bijna 2.000 gevallen in behandeling genomen voor nader onderzoek. In deze gevallen wordt de werkgever gevraagd extra gegevens aan te leveren. Deze worden onderzocht en afhankelijk van de uitkomst kunnen er correcties op de subsidie worden doorgevoerd. UVB selecteert vaststellingsaanvragen onder meer op basis van verschillende objectieve risico indicatoren, waarbij de ervaringen van de reeds afgeronde onderzoeken in het risicomodel worden meegenomen, zodat er zo effectief en efficiënt mogelijk gebruik wordt gemaakt van de beschikbare onderzoekscapaciteit en de administratieve lasten voor werkgevers zo beperkt mogelijk blijven. Daarnaast voert UVB visuele controles uit op de ingediende derdenverklaringen en verklaringen van de accountant.

Tozo

De Tozo regeling is, net als de Participatiewet en het Bbz, een gedecentraliseerde regeling. Daarom is de verantwoordingsinformatie die het Rijk ontvangt minder omvangrijk dan bij de NOW. Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de inrichting van hun M&O beleid en rapporteren daarover aan de gemeenteraad. Op basis van de gegevens en signalen die wij ontvangen kan gesteld worden dat het beeld bij de Tozo vergelijkbaar is met het beeld geschetst in de vorige monitoringsbrief. Gemeenten controleren de Tozo-uitkeringen op basis van hun eigen M&O beleid. Hierbij kunnen zij de signalen van de Stichting Inlichtingenbureau (IB) gebruiken. Het algemene beeld is dat gemeenten bezig zijn met het controleren van de verschillende Tozo-tijdvakken. De mate waarin dat leidt tot een terugvordering is deels afhankelijk van de mate waarin de gemeente al bij de aanvraag controles heeft uitgevoerd. Een update van de cijfers over terugvorderingen in 2021 volgt in het voorjaar van 2022.

Beeld van de arbeidsmarkt

In deze paragraaf schetsen we een beeld van de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Daarmee actualiseren we het beeld uit de vorige monitoringsbrief. We richten ons voornamelijk op recent uitgekomen publicaties en cijfers, bijvoorbeeld van het CBS, CPB en UWV, die ingaan op de meest

³² Deze signalen betreffen slechts *vermoedens* van fraude.

³³ Dit handhavingsinstrument wordt ingezet bij serieuze signalen en meldingen die echter onvoldoende ernstige fraude-indicaties bevatten. De subsidie-aanvrager wordt met deze gesprekken in staat gesteld om zelfstandig zijn handelwijze aan te passen en de subsidievoorzieningen na te leven.

³⁴ Vaststeldingsdatum 8 september 2021

recent afgesloten maanden (mei, juni, juli en augustus) en het meest recent afgesloten kwartaal (tweede kwartaal 2021).

Algemeen beeld

De Nederlandse economie staat er ondanks de coronacrisis goed voor en toont veerkracht. De economische vooruitzichten zijn positief. Voor het eerst sinds het begin van de meting in 2003 zijn er meer vacatures dan beschikbare werklozen³⁵, dus de vraag naar personeel is hoog. Met het stoppen van het generieke steunpakket zal de dynamiek van baancreatie en van bedrijfsoprichtingen en -beëindigingen op de arbeidsmarkt toenemen.³⁶

Wel blijven er verschillen tussen sectoren. Er zijn sectoren en ondernemers die het moeilijk hebben en de gevolgen van de coronacrisis nog merken. Daarbij rekenen wij ook de sectoren die met leveranciersproblemen kampen als gevolg van de coronaperiode. Ook zijn er sectoren die weer goed draaien. Een aantal sectoren loopt zelfs tegen personeelstekorten aan.

De economie en de arbeidsmarkt zullen zich de komende tijd verder (moeten) aanpassen aan de nieuwe situatie. Sommige effecten van de coronatijd zijn permanent. Bijvoorbeeld omdat er meer wordt thuisgewerkt of meer online wordt gekocht, waardoor mensen aan de slag zullen (moeten) gaan in andere sectoren. Deze aanpassing is een onderdeel van de gezonde economische dynamiek en belangrijk voor het verdienvermogen van Nederland.

Werkenden en werklozen

In de maanden mei tot en met augustus is het aantal werkenden sterk gestegen met 103 miljoen tot 9.110 duizend in augustus. Het aantal werkenden ligt nu 53 duizend boven het niveau van januari 2021, toen er een recordaantal werkenden van 9.059 duizend was.

Hoewel het aantal werkzame personen volledig hersteld is, geldt dat niet voor het aantal gewerkte uren. Het aantal gewerkte uren is in het tweede kwartaal ongeveer gelijk gebleven aan het aantal in het eerste kwartaal van 2021. Hiermee ligt het aantal gewerkte uren nog onder het niveau van voor de crisis. Dit volgt uit het gegeven dat het steunpakket werkgelegenheid heeft beschermd, waardoor lagere omzetten zich vooral hebben vertaald in minder uren werk.

Het aantal werklozen is in de maanden mei tot en met augustus afgenomen met 15 duizend tot 301 duizend in augustus. Wel is het aantal werklozen gestegen met 12 duizend van juli op augustus. Dit komt omdat werkers die zich eerst terugtrokken van de arbeidsmarkt nu terugkeren en zich weer aanbieden voor werk. Voor de crisis waren er 274 duizend werklozen (februari 2021), dus het aantal in augustus ligt 27 duizend hoger. Sinds april is het werkloosheidspercentage gedaald van 3,4% naar 3,2% in augustus. Daarmee staat Nederland er in internationaal opzicht goed voor. In juli was de werkloosheid in Nederland 3,1%, terwijl het gemiddelde in de EU27 op 6,9% lag en in de OECD op 6,2%.³⁷

Het effect van de coronacrisis en de weg naar herstel verschilt per sector. Van het eerste op het tweede kwartaal 2021 is het aantal banen toege-

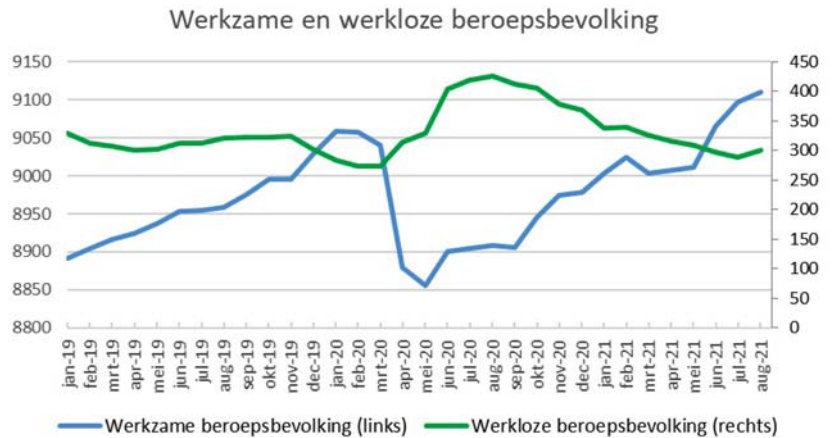
³⁵ Meer vacatures dan werklozen in tweede kwartaal (cbs.nl)

³⁶ Kamerstuk 35 420, nr. 348

³⁷ De cijfers zijn te vinden op: Unemployment – Unemployment rate – OECD Data Geraadpleegd op 15 september 2021. De OECD-cijfers zijn een schatting.

nomen met 133 duizend, terwijl van het vierde kwartaal 2020 naar eerste kwartaal 2021 het aantal afnam met 10 duizend. Het aantal banen is het meest toegenomen in de sector handel, vervoer en horeca (+46 duizend) en bij de zakelijke dienstverlening (+43 duizend). In het vorige kwartaal nam het aantal banen in de sector handel, vervoer en horeca juist sterk af, toen was er nog sprake van een lockdown. De sector landbouw, bosbouw en visserij is de enige sector die een lichte daling laat zien in het aantal banen van het eerste op het tweede kwartaal 2021 (– 1 duizend).

Figuur 3: Aantal werkenden en werklozen x 1.000

Analyse naar contractvorm

In het tweede kwartaal van 2021 is er een toename te zien in alle soorten contracten. Wel is de toename van het aantal werkenden geconcentreerd bij vaste contracten en zelfstandigen. Het aantal mensen met een vast contract is toegenomen met 39 duizend (0,7%) en het aantal zelfstandigen met 12 duizend (0,8%). Het aantal mensen met een flexibel contract is toegenomen met 7 duizend (0,4%). Het niveau van het aantal flexibele contracten ligt 115 duizend lager dan het niveau van voor de crisis in het eerste kwartaal van 2020.

Analyse naar demografische groepen

Voor zowel mannen (– 0,2%-punt) als vrouwen (– 0,1%-punt) nam het werkloosheidspercentage af sinds april 2021. Het werkloosheidspercentage voor mannen is in augustus 2021 3,0% en ligt hiermee 0,1%-punt boven het niveau van voor de coronacrisis (februari 2020). Voor vrouwen ligt het percentage op 3,4% in augustus 2021, dit is hoger dan bij mannen en is ook 0,4%-punt hoger dan voor de coronacrisis. De netto-arbeidsparticipatie is voor vrouwen wel harder gestegen sinds april. Voor vrouwen is deze toegenomen met 1,0%-punt en voor mannen met 0,7%-punt van april tot augustus.

De positie van jongeren op de arbeidsmarkt verbeterde in de laatste maanden. De werkloosheid daalde het sterkst onder jongeren (15–24-jarigen) met 1,4%-punt tot 7,4% van april tot augustus. Ook de arbeidsparticipatie steeg het sterkst onder jongeren, met ongeveer 2,2%-punt. Voor de andere twee leeftijdsgroepen was dit 0,2%-punt (25–45-jarigen) en 0,4%-punt (45–75-jarigen). Aan het begin van de crisis vingen de jongeren juist de hardste klappen op. De verwachting en hoop dat deze groep een sneller herstel liet zien is uitgekomen.

Krapte op de arbeidsmarkt

In het tweede kwartaal van 2021 is de krapte op de arbeidsmarkt sterk toegenomen. De spanning op de arbeidsmarkt wordt gemeten door het aantal vacatures (de vraag naar arbeid) per 100 werklozen (het aanbod van arbeid). Op elke 100 werklozen waren er 106 vacatures. De toegenomen spanning komt vooral door toename in het aantal vacatures. Het aantal openstaande vacatures steeg met 82 duizend naar 327 duizend (+33,5%) van het eerste op het tweede kwartaal. Dit is een recordtoename sinds het begin van de meting in 1997.

Uitkeringsgebruik

Het aantal lopende WW-uitkeringen is in de maanden april tot en met augustus 2021 afgenomen naar ongeveer 212.661 lopende WW-uitkeringen. Dit zijn er 53.725 minder dan in april 2021 en 27.497 minder dan voor de coronacrisis (februari 2020).

Het aantal personen met een bijstandsuitkering is afgenomen van 433 duizend in april 2021 tot 431 duizend in juni 2021.³⁸ De afname is gelijk verdeeld over man en vrouw, wel is de afname geconcentreerd bij personen met een Nederlandse achtergrond. Sinds de start van de crisis is het aantal bijstandsgerechtigden toegenomen met 15.920.

Vooruitblik

De augustus raming geeft een positiever beeld dan de vorige raming.³⁹ Dit komt omdat het herstel boven verwachting positief is. In de meest recente raming voorziet het Centraal Planbureau (CPB) een groei van de werkgelegenheid in 2021 met 2,3% en in 2022 met 1,7%. In de vorige basisraming van juni werd zowel een diepere daling in 2021 (2,0%) als een sterker herstel in 2022 (2,4%) geraamd.

Verder verwacht het CPB dat de werkloosheid maar beperkt toeneemt. De geraamde werkloosheid ligt op 3,4% van de beroepsbevolking in 2021 en 3,6% in 2022. In de juniraming liep de werkloosheid nog in 2021 op tot 3,6% en in 2022 tot 4,1%.

In de volgende monitorbrief informeren wij u opnieuw over hoe de aanpassing van de arbeidsmarkt verloopt, nu de coronamaatregelen worden afgebouwd.

Tot slot

Het kabinet blijft de situatie op de arbeidsmarkt en het beroep op het noodpakket op de voet volgen en u hierover via deze brief informeren. De volgende editie van de monitoringsbrief staat gepland voor begin februari 2022, mede in verband met het kerstreces en de sluiting van het vaststellingsloket van de NOW 2.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
W. Koolmees

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
D. Wiersma

³⁸ Cijfers van juli 2021 zijn nog niet beschikbaar.

³⁹ Augustusraming 2021–2022 (concept Macro Economische Verkenning 2022) | CPB.nl